

'Dit is wat ik ben: dalit'

Onaanraakbaar

Remco Pols

„Als dat zo was, dan zouden we niet vernederd worden”, zegt Jyothi Raj (40). „Als dat zo was, dan zouden onze kinderen niet hoeven werken. Als dat zo was, dan zouden we geen vuil hoeven ophalen, dan zouden we geen putjes scheppen, niet allemaal bouwvakkers zijn. Dan zouden we niet worden verkracht en vermoord.”

De voorzichtige vraag was of het kastenstelsel in India niet óók voordelen heeft. Jyothi Raj spuwde vuur.

„Dat is een belachelijke uitspraak. Het zal wel iemand van een hoge kaste zijn die dat heeft gezegd. Een dalit zou een ander antwoord geven.”

Raj komt uit India. Ze is dalit – spreek uit: dalit – , dat is hindi voor 'vertrapte'. Ze is, in andere woorden, kasteloos. Of: onaanraakbaar.

Ze is deze week in Nederland. Samen met een andere vooraanstaande dalit, Mahendra Pratap Rana, spreekt ze met journalisten, geeft ze lezingen en biedt ze handtekeningen aan op de ambassade van India in Den Haag. Sinds vijftien jaar voert ze actie voor een menswaardiger bestaan voor India's kastelozen.

Het kastenstelsel biedt veel Indiërs toch zekerheid, is wel gezegd, een gemeenschap waar ze bij horen. Het geeft ze een sociaal verband waarbinnen ze kunnen functioneren.

„Zo'n uitspraak riekt naar *gandhisme*. Gandhi geloofde in wedergeboorte: door goed te doen, zou je beter wedergeboren worden. Maar dat is niet waar: je kunt niet omhoog op de ladder. Ghandi zag het kastensysteem als een noodzakelijke sociale ordening. De kasten zouden elkaar van dienst zijn, maar zo werkt het niet”, stelt Jyothi Raj.

„En het gaat veel verder. Ik mag jou niet aanraken, jij kunt mij niet aanraken. Wij kunnen niet uit hetzelfde glas drinken.”

Nog steeds niet. Ze vertelt over dalits in de deelstaat Madya Pradesh die de regering om verantwoording vroegen.

Theehuizen op het platteland houden daar glazen voor onaanraakbaren apart, in een emmer

buiten de winkel. „Weet je wat ze te horen kregen? We zouden niet twee soorten glazen moeten hebben maar vijf! We zijn dichtbij de 21e eeuw.”

Het kastenstelsel kende oorspronkelijk vier standen. Bovenaan stonden de *brahmanen*, onderaan de *shudra's*. De onaanraakbaren of kastelozen vielen daarbuiten en vormden feitelijk een vijfde stand.

Door allerlei opsplitsingen ontstond inmiddels een uiterst ingewikkeld stelsel. Maar nog steeds is het zo dat de kaste waarin iemand geboren wordt, zijn leven goeddeels bepaalt.

Dat pakt slecht uit voor de da-

'Jij en ik mogen niet uit hetzelfde glas drinken'

lits. Ze zijn met naar schatting 240 miljoen. De grondwet van India verbiedt hun achterstelling. De deelstaten moeten speciale maatregelen nemen om hun positie te verbeteren.

Maar nog onlangs stelde de mensenrechtenorganisatie *Human rights watch* dat nog minstens 160 miljoen vertrapten onder het systeem van 'verborgen apartheid' lijden.

Onder geweld: bewegingen die rechten voor dalit bepleiten, zijn de laatste tien jaar steeds grover geïntimideerd. Berucht zijn de slachtpartijen in de deelstaat Bihar, waar de *Ranvir Sena*, een privéleger van landeigenaren, 's nachts landloze, onaanraakbare boeren uit hun huizen sleept en vermoordt.

Raj is een halve dalit. Haar moeder was een dalit, haar vader een *shudra*. Ze groeide op in Bangalore, een grote stad waar ze haar afkomst kon ontwijken.

„Mijn vader sprak er niet over. Ik werd me pas bewust van mijn identiteit toen ik voor dalits begon te werken. Nu is het mijn trots: dit is wat ik ben. Rundvlees eten is iets zeer laags in India. Wij eten rundvlees. Dat doen we nu in het openbaar.”

„Onaanraakbaren slaan de trom om slecht nieuws door te geven. Dat hoort. Nu slaan we de trom wanneer we maar kunnen: bij feesten bij bruiloften. De trom

Jyothi Raj: 'Als ik terugga, krijg ik problemen. Ze zullen me ondervragen'.

FOTO ADRIE MOUTHAAAN

is een symbool voor bevrijding geworden.”

Ze is directeur van Reds, een zogenoemde niet-gouvernementele organisatie in het district Tumkur in de zuidelijke deelstaat Karnataka. Ze zette die organisatie vijftien jaar geleden op, samen met haar man.

„We hadden een studentenachtergrond. We wilden ons inzetten voor de armen, maar we kwamen erachter dat er armen onder de armen zijn: de dalits.”

„We probeerden mensen los van hun kaste bijeen te brengen, maar dat mislukte. Als er gekozen moest worden, kregen de hoge kasten de leiding. Alles bleef op kaste gebaseerd.”

Met haar man besloot ze zich speciaal te gaan richten op de kastelozen. Met succes: ze slaagden erin dalits te laten deelnemen aan de verkiezingen voor lokale bestuursraden.

Dat is al weer een aantal jaren geleden. De onaanraakbaren hebben inmiddels een eigen partij opgericht: de plaatselijke *Dalit jagru-*

thi samithi (DJS), de Dalitbeweging.

„In vierhonderd dorpen in Tumkur zijn bij elkaar 15 000 dorpelings lid. Dat kost ze per persoon 2 roepies: 9 cent. We ondersteunen nu de DJS, met trainingen en lobbywerk.”

Raj en en haar mannelijke collega Mahendra Pratap Rana kwamen vooral naar Nederland om aandacht te vragen voor de 'Beweging voor mensenrechten voor dalits'.

Die bepleit opname van kastendiscriminatie in het internationale verdrag tegen rassendiscriminatie en de benoeming van een speciale VN-rapporteur voor onaanraakbaarheid.

Dat maakt hen in India niet populair.

„De meesten van ons worden in de gaten gehouden. Als ik terugga, krijg ik problemen. Ze zullen me ondervragen”, zegt Jyothi Raj.

In het verleden werden verhalen over haar organisatie Reds verspreid.

„Ze beweerden dat we mensen

ontvoerden om hun nieren te verkopen. Dat we hindoes probeerden te bekeren tot het christendom.”

„Ik ben zelfs beschuldigd van vrouwenhandel. Ik zou vrouwen naar Bombay brengen, en vandaar naar Frankrijk.”

Politici, van alle partijen zegt ze, probeerden zo hun werk te ondermijnen. Maar de laatste tijd is de situatie verslechterd. India wordt sinds een jaar geregeerd door de hindoe-nationalisten van de BJP.

„De BJP wil de hindoe-hegemonie in India vestigen. Het kastenstelsel hoort daarbij. Als we dat niet accepteren, krijgen we problemen.”

Ze is in het verleden bedreigd. „De laatste tijd niet, maar in ons gebied zijn dingen aan het veranderen. We zien dat de toekomst niet erg veilig is.”

Ze wil er verder niet over praten. „De vertegenwoordiger van ons district in het deelstaatsparlement is BJP-lid. Dus het gevaar is heel dichtbij.”